

Επισκόπηση

- Η υπεροφορολόγηση των συνεπών φορολογουμένων και των οργανωμένων επιχειρήσεων εξακολουθεί να στραγγαλίζει την οικονομική δραστηριότητα, με τα νοικοκυριά να υφίστανται συνεχή μείωση στο διαθέσιμο εισόδημά τους, που εκτός από τις καταναλωτικές τους ανάγκες, πρέπει να καλύψουν και τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Η έλλειψη πόρων οδηγεί τελικά σε αποσύνθεση του κοινωνικού κράτους (συντάξεις, υγεία, κλπ.) Όπως επισημαίνει και το ΔΝΤ στην ετήσια έκθεσή του, η λύση βρίσκεται στη μείωση της φορολόγησης και όχι στην περαιτέρω αύξησή της και στον εξορθολογισμό του φορολογικού βάρους ώστε να μην επηρεάζονται αρνητικά οι αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας. Το ΔΝΤ εστιάζει σε τέσσερις πολιτικά ενοχλητικές αλήθειες: 1) Στα δημοσιονομικά απαιτείται αλλαγή στο μίγμα πολιτικής με στοχευμένη μείωση του αφορολογήτου ορίου καθώς και του μη μισθολογικού κόστους, δηλαδή να επεκταθεί η φορολογική βάση μέσω πάταξης της φοροδιαφυγής ώστε να αντιστραφεί η υπεροφορολόγηση που εμποδίζει την ανάκαμψη και να περιορισθεί ο αριθμός των εν δυνάμει φορολογουμένων που δεν πληρώνει φόρο (είναι το 50% του συνόλου σήμερα). 2) Το έλλειμμα του συνταξιοδοτικού συστήματος, ακόμη και μετά την πρόσφατη ασφαλιστική μεταρρύθμιση, διαμορφώνεται σε 10 π.μ του ΑΕΠ και συνεπώς πρέπει να μειωθεί περαιτέρω για να υπάρξει δημοσιονομικός χώρος ώστε να καταπολεμηθεί η επίπτωση της ανεργίας και της φτώχειας στο βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού και να καλυφθούν οι κοινωνικές ανάγκες, κυρίως στον τομέα της υγείας. 3) Πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα τα προβληματικά δάνεια και να αρθούν οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων για να επιστρέψει η ρευστότητα στην αγορά, καθώς και να επιταχυνθούν οι διαρθρωτικές αλλαγές, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η ανάκαμψη της οικονομίας. 4) Τέλος, δεν μπορεί να αφηθεί η βιωσιμότητα του χρέους στην αβέβαιη επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης χωρίς ρύθμιση του χρέους, και, ταυτόχρονα, να διατηρούνται πρωτογενή πλεονάσματα 3.5 π.μ του ΑΕΠ στο διηνεκές, όταν η ανεργία αναμένεται να κυμανθεί σε διψήφιο επίπεδο μέχρι τα μέσα του αιώνα! Είναι εκ των πραγμάτων σημαντικό οι δανειστές να βρουν μεταξύ τους τη λύση στο ζήτημα του χρέους. Αυτό, όμως, δεν αρκεί. Είναι απολύτως αναγκαίο η χώρα να επιδιώξει την εφαρμογή ενός εθνικού σχεδίου φυγής προς τα εμπρός. Κανείς δεν γνωρίζει εάν και πότε θα έρθει ανάπτυξη, και πόσο ισχυρή θα είναι, καθώς και ποιο είναι το ύψος του πρωτογενούς πλεονάσματος που οδηγεί στην έξοδο από την κρίση. Κατ' ελάχιστον, η χώρα θα πρέπει να επιδείξει διατηρήσιμη δημοσιονομική πειθαρχία, ακόμη και με μικρά αλλά σταθερά πρωτογενή πλεονάσματα, καθώς και αξιοπιστία στην υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων, ώστε να μπορέσει, μια ώρα αρχύτερα, να αποκτήσει πρόσβαση στις αγορές. Όλα τα άλλα έπονται. Έτσι και αλλιώς, οι αγορές θα αποφανθούν, με τι επιτόκια θα μας δανειζούν, για το ύψος του απαιτούμενου πρωτογενούς πλεονάσματος και για το αν ή όχι το χρέος είναι βιώσιμο. Η επιδίωξη προθύτερης ρύθμισης του χρέους είναι προφανώς επιθυμητή, σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορεί να είναι υποκατάστατο των προσαθετών νοικοκυρέματος της οικονομίας που στηρίζονται στις δικές μας δυνάμεις. Και αυτό είναι που θα αξιολογήσουν θετικά οι αγορές, πέραν της όποιας ελάφρυνσης του χρέους. Ας τολμήσουμε, επιτέλους!
- Η πορεία των φορολογικών εσόδων στο 8μηνο εμφανίζει σημαντική αύξηση, αν εξαιρέσουμε την επίπτωση της καθυστερημένης εκκαθάρισης του ΕΝΦΙΑ. Την ίδια περίοδο η δημιουργία νέων ληξιπρόθεσμων φορολογικών υποχρεώσεων παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Η αύξηση των καταθέσεων τον Αύγουστο αποδίδεται κυρίως στις επιχειρήσεις, στην κορύφωση της τουριστικής περιόδου και την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους. Επίσης, η αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών συμπίπτει με την καταβολή οφειλόμενων εφάπαξ συνταξιούχων του δημοσίου.
- Η έκθεση για την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα του World Economic Forum για το 2016-2017 καταγράφει για την Ελλάδα μια υποχώρηση στην 86η θέση, από την 81η πέρυσι. Η εξέλιξη αυτή, οφείλεται περισσότερο στην κακή μακροοικονομική κατάσταση, παρά σε μια σημαντική επιδείνωση των επιδόσεων της οικονομίας σε επιμέρους πεδία. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν παραμένουν σημαντικές αδυναμίες, όχι μόνο στο επίπεδο θεσμών αλλά και σε ζητήματα όπως το επίπεδο πρόσβασης σε χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις, την υπεροφορολόγηση και τη μη προώθηση ή και υποχώρηση μεταρρυθμίσεων. Από την άλλη, η χώρα συνεχίζει να έχει, μεταξύ άλλων και παρά τις αναμενόμενες απώλειες λόγω της κρίσης, ικανό προσωπικό, επιχειρήσεις που μετασχηματίζονται με ρεαλισμό και καλά κέντρα έρευνας. Τα πεδία στα οποία πρέπει να εστιάσει τις προσπάθειές της η κυβέρνηση είναι η βελτίωση της ποιότητας των ασκούμενων πολιτικών, η μείωση της αβεβαιότητας και η αποκατάσταση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, ώστε να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα της χώρας.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor
E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor
E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

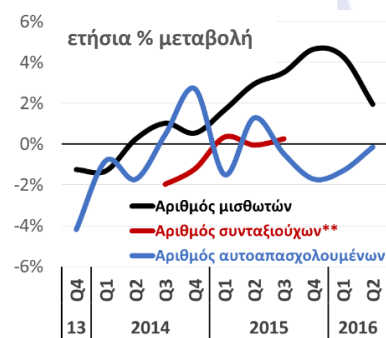
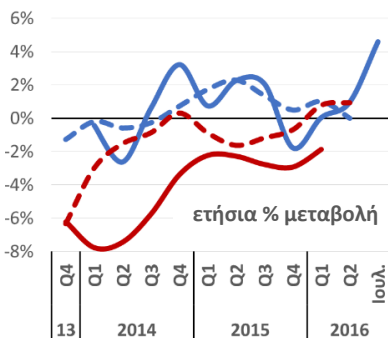
Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Porca miseria!

Μέσος μισθός στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα, αριθμός μισθωτών, αυτοαπασχολούμενων και συνταξιούχων

(ΕΛΣΤΑΤ - Έρευνα Εργ. Δυναμικού, Β' 3μηνο 2016, Υπ. Εσωτ/κών και Διοικ. Ανασυγκρότησης, Ιουλ. 2016, Υπουργείο Οικονομικών, Ιουλ 2016, ΙΚΑ, Ιαν. 2016, ΗΔΙΚΑ, Ιουλ. 2015)

- Μέσος μισθός στη Γενική Κυβέρνηση*
- Μέσος μισθός στο Δημόσιο και ευρύτερο Δημόσιο τομέα - Έρευνα εργατικού δυναμικού
- Μέσος μισθός ασφαλισμένων στο ΙΚΑ
- Μέσος μισθός στον ιδιωτικό τομέα - Έρευνα εργατικού δυναμικού

* Δαπάνη για μισθούς Γεν. Κυβέρνησης προς σύνολο τακτικού και έκτακτου προσωπικού όπως καταγράφεται στο Μητρώο Ανθρ. Δυναμικού Ελλ. Δημοσίου, με την υπόθεση ότι το προσωπικό στα ΝΠΔ παραμένει σταθερό στο επίπεδο του Ιουλ. 2015 κατά τους προηγούμενους μήνες, για τους οποίους δεν υπάρχουν στοιχεία.

** Από τον Ιουλ. 2015 και μετά δεν δημοσιεύονται μηνιαίες εκθέσεις του συστήματος ΗΛΙΟΣ - ΗΔΙΚΑ.

Οι μισθοί αυξάνουν, το διαθέσιμο εισόδημα μειώνεται, η αποταμίευση είναι αρνητική.

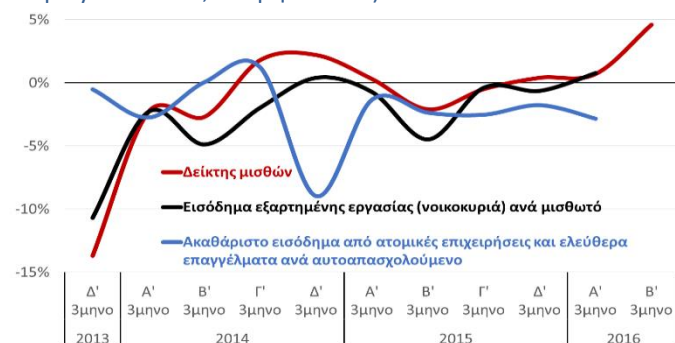
Η ετήσια αύξηση των μισθών στην οικονομία ως σύνολο διαμορφώνεται σε 0,7% στο α' τρίμηνο, και 4,6% στο β' τρίμηνο, του 2016 (με εποχική διόρθωση, Διάγραμμα 1). Επίσης, στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ και της Eurostat για το εισόδημα εξαρτημένης εργασίας νοικοκυριών και απασχόλησης μισθωτών αντίστοιχα, δείχνουν μια ετήσια αύξηση μισθών +0,8% (α' τριμ. 2015 – α' τριμ. 2016, Διάγραμμα 1). **Στον ιδιωτικό τομέα**, τα αντίστοιχα στοιχεία (στοιχεία ΙΚΑ για 1,72 εκατ. εργαζομένους) δείχνουν ετήσια μείωση μισθών (μικτές αποδοχές) -1,9% (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία Ιαν. 2015 – Ιαν. 2016), και -2,5% για όλο το 2015 έναντι -6,1% για όλο το 2014 (Διάγραμμα στην μπροστινή σελίδα). Με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ο μέσος μισθός στον ιδιωτικό τομέα (καθαρές αποδοχές) παρουσιάζει αύξηση 0,8% και 0,9% στο α' και β' τρίμηνο του 2016 αντίστοιχα (Πίνακας 1), ενώ η αύξηση των ασφαλιστικών κρατήσεων από τον Ιούνιο του 2016 αναμένεται να συγκρατήσει την άνοδο αυτή τα επόμενα 3μηνα.

Στον δημόσιο τομέα, ο μέσος μισθός (αμοιβές ανά εργαζόμενο για 689 χιλ. εργαζομένους) φαίνεται να αυξάνει κατά +4,6% (Ιούλιος 2015 – Ιούλιος 2016) κατά προσέγγιση, χρησιμοποιώντας στοιχεία αμοιβών της Γενικής Κυβέρνησης και απασχόλησης του Μητρώου Ανθρώπινου Δυναμικού Ελληνικού Δημοσίου και θεωρώντας ότι ο αριθμός του προσωπικού των ΝΠΙΔ διαμορφώνεται στο επίπεδο του Ιουνίου 2015 για όλους τους προηγούμενους μήνες (Διάγραμμα στην μπροστινή σελίδα). Σημειώνεται ότι δεν υπάρχει πλήρης αντιστοιχία στο προσωπικό του Μητρώου Ανθρώπινου Δυναμικού και της μισθολογικής δαπάνης όπως καταγράφεται στα δελτία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, καθότι ένα μέρος του προσωπικού, κυρίως εκτάκτου, χρηματοδοτείται από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ή δράσεις ανταποδοτικού χαρακτήρα και δεν επιβαρύνει τις δαπάνες του Προϋπολογισμού. Τέλος, στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ δείχνουν ετήσιες αυξήσεις μισθών στο σύνολο του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα (790 χιλ. περίπου εργαζόμενοι σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού) κατά 1% και 0% το α' και β' τρίμηνο του 2016 αντίστοιχως, όπως φαίνεται στον πίνακα 1, όπου εμφανίζονται και οι μεταβολές των μισθών σε συγκεκριμένες κατηγορίες κατά νομικό φορέα του δημόσιου τομέα. Σημειώνεται εν προκειμένω ότι, οι μέσες μηνιαίες καθαρές αποδοχές στις δημόσιες υπηρεσίες, αλλά κυρίως στις δημόσιες επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και τις επιχειρήσεις που είναι ελεγχόμενες από το δημόσιο, αυξάνονται πολύ περισσότερο από τον μέσο όρο στον δημόσιο τομέα, με τις αυξήσεις στις δημόσιες επιχειρήσεις να είναι καταφανώς υπερβολικές.

Η αύξηση του μέσου μισθού κατά 4,6% στο σύνολο της οικονομίας στο β' τρίμηνο του 2016 δεν φαίνεται πάντως, να υποστηρίζεται από άλλα συμπαρομαρτούντα στοιχεία, εκτός ίσως από την αύξηση του μέσου μισθού στην Γενική Κυβέρνηση (+1% το β' τρίμηνο του 2016) που παραμένει, όμως, ακόμη σε αναντιστοιχία με την αύξηση του μέσου μισθού όπως διαμορφώνεται με βάση άλλα στατιστικά στοιχεία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ).

Σε κάθε περίπτωση, όπως φαίνεται στα διαγράμματα της μπροστινής σελίδας, αλλά και μέχρι ενός βαθμού στον Πίνακα 1, οι μέσοι μισθοί στον δημόσιο τομέα εν γένει αυξάνονται τα

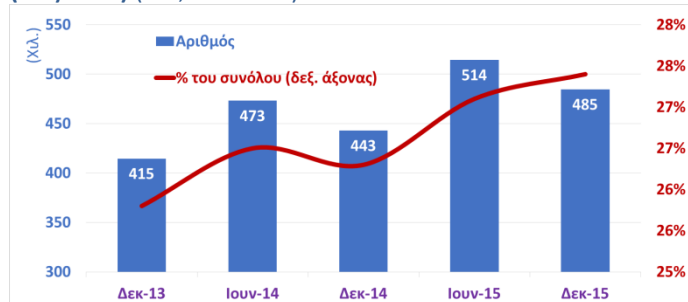
Διάγραμμα 1: Δείκτης μισθών και εισόδημα νοικοκυριών (ΕΛΣΤΑΤ, Β' 3μηνο 2016, Εθνικοί Λογαριασμοί Θεσμικών Τομέων, Α' 3μηνο 2016, Eurostat, National accounts employment data, Α' 3μηνο 2016)

Πίνακας 1: Μέσες μηνιαίες καθαρές αποδοχές κατά ιδιοκτησιακό καθεστώς επιχείρησης (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Β' 3μηνο 2016)

	%Δ 2016/2015	
	Α' 3μηνο	Β' 3μηνο
Σύνολο οικονομίας	0,7%	0,4%
Δημόσια υπηρεσία	1,9%	0,4%
ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ ή Δημ. Οργανισμός	0,0%	-0,4%
Δήμος Κοινότητα Δημ. Επιχείρηση	-0,1%	0,3%
Δημ. Επιχείρηση Κοινής Ωφέλειας	8,2%	7,0%
Κρατική τράπεζα	-3,8%	0,9%
Επιχ. ελεγχόμενη από Δημόσιο	5,1%	-0,2%
Δημόσιος τομέας	1,0%	0,0%
Ιδιωτικός τομέας	0,8%	0,9%

Διάγραμμα 2: Αριθμός εργαζομένων που αμείβεται με μικτό μηνιαίο μισθό χαμηλότερο από τον κατώτατο μισθό (έως €550) (ΙΚΑ, Δεκ 2015)

Διάγραμμα 3: Καθαρό διαθέσιμο εισόδημα, ιδιωτική κατανάλωση, λιανικές πωλήσεις (ΕΛΣΤΑΤ, Β' 3μηνο 2016)

* Αποπληθωρισμένο με τον αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης

τελευταία χρόνια ενώ αντιθέτως στον ιδιωτικό τομέα μειώνονται, αν και το 2016 οι τάσεις αυτές φαίνεται να εξασθενούν, κυρίως υπό την επίδραση της αυξημένης δραστηριότητας στον τουρισμό λόγω γεωπολιτικών, κυρίως, παραγόντων.

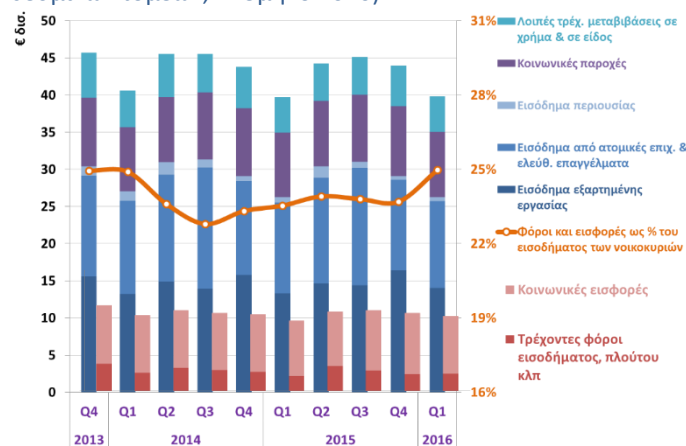
Συνεπώς, οι εξελίξεις των μισθών στο σύνολο της οικονομίας πόρρω απέχουν από το να μπορούν να θεωρηθούν ως ένδειξη μιας δυναμικής αγοράς εργασίας όπου η υπερβάλλουσα ζήτηση οδηγεί τους μισθούς προς τα πάνω και η οικονομία ανακάμπτει λόγω της προσαρμογής και της διαμόρφωσης ενός νέου αναπτυξιακού πρότυπου βασισμένου στις επενδύσεις και τις εξαγωγές. Οι εξελίξεις αυτές είναι συμβατές με στοιχεία που δείχνουν ότι οι εργαζόμενοι που δουλεύουν με αμοιβές χαμηλότερες του κατώτατου μισθού δεν φαίνεται να μειώνονται (Διάγραμμα 2).

Σε κάθε περίπτωση, η όποια παρατηρούμενη αύξηση των μισθών και της απασχόλησης δεν έχει οδηγήσει σε τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Στο α' εξάμηνο του 2016, η ιδιωτική κατανάλωση σε σταθερές τιμές μειώθηκε κατά -1,1%, ακολουθώντας την πτώση του όγκου των λιανικών πωλήσεων κατά -3,6% (Διάγραμμα 3), παρά την αύξηση της απασχόλησης (+2,5%) και των μισθών (+2,6%). Αυτό το εκ πρώτης όψευς παράδοξο αποτέλεσμα εξηγείται εάν ληφθούν υπόψη και οι άλλες παράμετροι που επενεργούν στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, που είναι ο κύριος προσδιοριστικός παράγοντας της ιδιωτικής κατανάλωσης, και που στο α' τρίμηνο του 2016 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία) μειώθηκε κατά -1,7%. Συγκεκριμένα, την ίδια περίοδο, ενώ το εισόδημα από εξαρτημένη εργασία αυξήθηκε κατά 5,1% λόγω της αύξησης της απασχόλησης και των μισθών ως ανωτέρω, το εισόδημα των μικρών επιχειρήσεων και των ελεύθερων επαγγελματιών μειώθηκε κατά -4,1% (μείωση του αριθμού τους κατά -1,3% και μείωση του εισοδήματος τους κατά κεφαλή κατά -2,8%). Οι πληρωμές για συντάξεις και κοινωνικές παροχές αυξήθηκαν κατά 1,2% (καθώς συνεχίζει να αυξάνει ο αριθμός των συνταξιούχων την ίδια ώρα που περικόπτονται οι συντάξεις) και, τέλος, οι φόροι και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης αυξήθηκαν κατά 15,2% και 3,9% αντιστοίχως (Διάγραμμα 4, 5, 6 και 7).

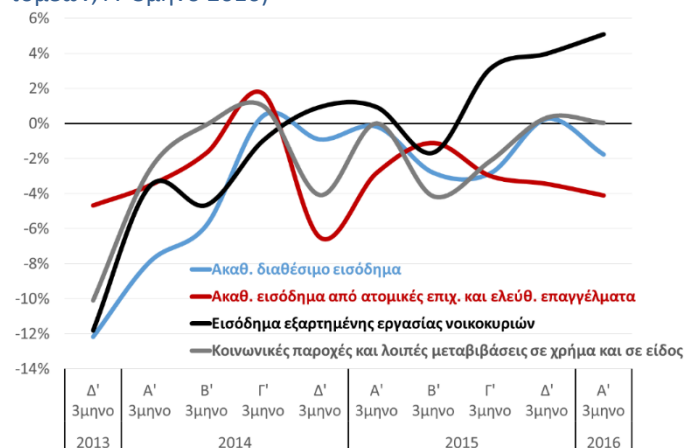
Από το δ' τρίμηνο του 2015, όταν ανετράπη πλήρως η ανάκαμψη που είχε ξεκινήσει ενάμιση χρόνο πριν, ο αριθμός των μισθωτών συνέχισε να αυξάνει, και, αντιστοίχως ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων να μειώνεται, με επιβραδυνόμενο ρυθμό. Η εξέλιξη αυτή, ίσως αποτυπώνει την επαναφορά μιας δύσκολης αγοράς εργασίας, όπου ανακόπτεται η ροπή προς μισθωτή εργασία και οι απασχολούμενοι όλο και περισσότερο αναζητούν ευκαιρίες στην αυτοαπασχόληση (Διάγραμμα πρώτης σελίδας).

Με το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών να μειώνεται, η ιδιωτική κατανάλωση χρηματοδοτείται με αρνητική αποταμίευση (Διάγραμμα 8). Στο α' τρίμηνο του 2016, το ποσοστό αποταμίευσης στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών διαμορφώθηκε σε -9,4%, που σημαίνει ότι το διαθέσιμο εισόδημα δεν επαρκούσε για να καλύψει τις καταναλωτικές ανάγκες των νοικοκυριών, που ήταν αναγκασμένα κατά μέσο όρο να μειώσουν τις καταθέσεις τους στις τράπεζες ή να εκποιήσουν περιουσιακό στοιχείο, εφόσον διαθέτουν αποταμιευτικά κεφάλαια (Διάγραμμα 9). Για ένα

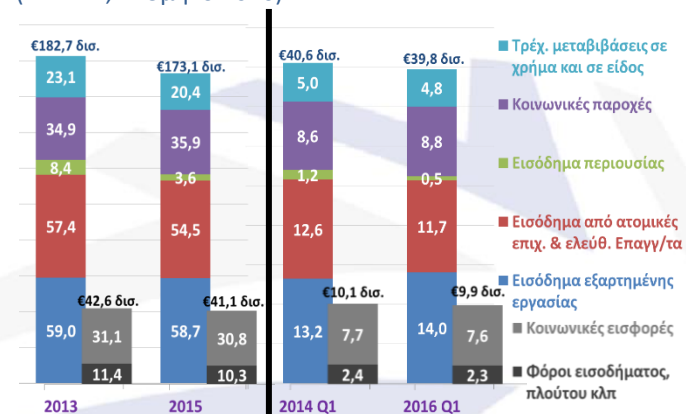
Διάγραμμα 4: Τι εισπράττουν και τι πληρώνουν τα νοικοκυριά (ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι εθνικοί λογαριασμοί Θεσμικών τομέων, Α' 3μηνο 2016)

Διάγραμμα 5: Εισόδημα νοικοκυριών ανά πηγή (ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι εθνικοί λογαριασμοί Θεσμικών τομέων, Α' 3μηνο 2016)

Διάγραμμα 6: Σύνθεση συνολικού προ φόρων και εισφορών εισοδήματος νοικοκυριών (ΕΛΣΤΑΤ, Α' 3μηνο 2016)

μέρος του πληθυσμού, όμως οι παραπάνω διέξοδοι δεν είναι διαθέσιμες, και συνεπώς, η κατανάλωσή τους συμπιέζεται συνεχώς καθώς μικραίνει το εισόδημά τους, χωρίς να βάζουν τίποτα στην άκρη ή, ακόμη χειρότερα, να δανείζονται από συγγενείς και φίλους ή να καταφεύγουν στις δομές εναντίον της φτώχειας για να επιβιώσουν. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 10, τα στοιχεία της καταναλωτικής εμπιστοσύνης δείχνουν όλο και μεγαλύτερο ποσοστό νοικοκυριών να πιστεύουν ότι η κατάσταση τους θα επιδεινωθεί, ότι η ανεργία θα αυξηθεί, ότι δεν θα μπορούν να αποταμιεύσουν και ότι θα προβούν σε λιγότερες αγορές στο μέλλον.

Αυτή την κατάσταση βιώνουν οι πολίτες της χώρας. Πέρα από τον τουρισμό και το δημόσιο, σπανίζουν οι ευκαιρίες για απασχόληση. Με το διαθέσιμο εισόδημα να μειώνεται και να μην επαρκεί για να καλύψει τις καταναλωτικές τους ανάγκες, τα νοικοκυριά στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια βιώνουν όλο και μεγαλύτερη απαξίωση των προσπαθειών τους στην αγορά εργασίας. Η φορολόγηση των ολίγων για να στηριχθεί το βιοτικό επίπεδο των πολλών είναι αδιέξοδη πολιτική που δεν δημιουργεί νέες δουλειές και νέα εισοδήματα. Η αναδιανομή της μζέριας πρέπει να σταματήσει.

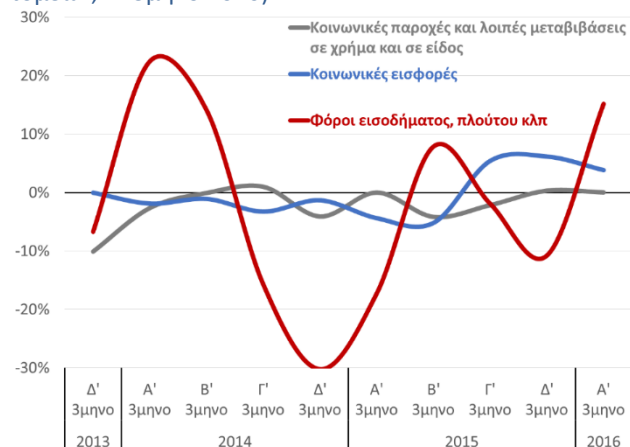
Πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις

Αγορά εργασίας: Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, οι κενές θέσεις εργασίας το Β' 3μηνο του 2016 διαμορφώθηκαν σε 15.178 από 17.000 που ήταν το Β' 3μηνο του προηγούμενου έτους, παρουσιάζοντας μείωση -10,7%, έναντι μείωσης -8,6% κατά την αντίστοιχη σύγκριση το 2015 (Διάγραμμα 11). Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από έρευνα σε 6.774 επιχειρήσεις και αναφέρονται σε θέσεις για τις οποίες ο εργοδότης έχει ήδη προβεί σε ενέργειες για να βρεθεί ο κατάλληλος υποψήφιος. Επομένως, η παραπάνω μείωση ενδέχεται να αποτυπωθεί το επόμενο διάστημα σε επιβράδυνση του ρυθμού μείωσης της ανεργίας που καταγράφεται από την έρευνα εργατικού δυναμικού.

Εκτέλεση προϋπολογισμού: Τα αναλυτικά στοιχεία για την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού στο 8μηνο του 2016 δείχνουν μια αύξηση των εσόδων στα βασικά οργανικά έσοδα σε σύγκριση με το 8μηνο του 2015, με τα έσοδα φόρου εισοδήματος, ΦΠΑ και κατανάλωσης να ξεπερνούν και τους στόχους του 8μηνου (Πίνακας 2). Επίσης, σημαντικά αυξημένα σε σχέση με το 2015 αλλά και το στόχο, είναι τα έσοδα από προηγούμενες οικονομικές χρήσεις, κυρίως λόγω της θετικής συνεισφοράς από τα νομικά πρόσωπα που υπερκαλύπτουν την υστέρηση στα φυσικά πρόσωπα. Μια σημαντική υστέρηση σε σχέση με το στόχο και πάντα σε ό,τι αφορά το 8μηνο προκύπτει από τους φόρους στην περιουσία, που όμως σχετίζεται με την καθυστέρηση στην εκκαθάριση και συνεπώς σταδιακά θα εξαλειφθεί καθώς καταβάλλονται οι πρώτες δόσεις του ΕΝΦΙΑ τους επόμενους μήνες. Αξιοσημείωτη είναι η επιτάχυνση των δαπανών του ΠΔΕ τους δυο τελευταίους μήνες, παρόλο που μένουν σαφώς κάτω του στόχου καθώς ακολουθούν την αύξηση των εισροών από την ΕΕ με τρόπο που δε δημιουργεί ταμειακό έλλειμμα. Ειδικά σε ό,τι αφορά τα έσοδα ΦΠΑ τον Αύγουστο (Διάγραμμα 12), αυτά μετά τη σχετική αδυναμία του Ιουλίου, καθώς παρά τις αυξήσεις στους συντελεστές δεν αυξήθηκαν τα έσοδα σε σχέση με τον Ιούλιο 2015, εμφανίστηκαν εκ νέου αυξημένα σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2015 κατά 19% ή

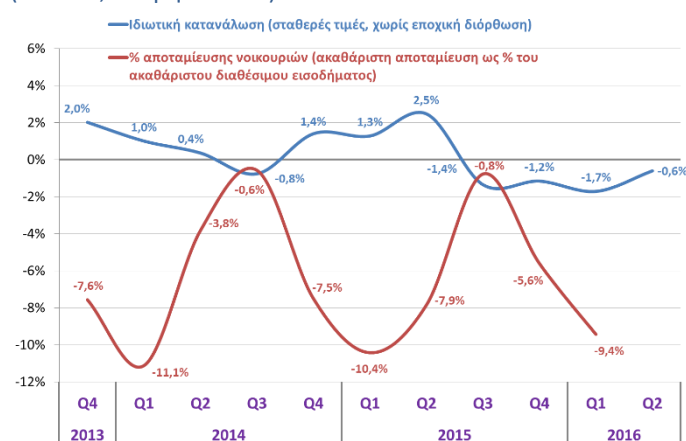
Διάγραμμα 7: Κοινωνικές παροχές, κοινωνικές εισφορές και φόροι

(ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι εθνικοί λογαριασμοί θεσμικών τομέων, Α' 3μηνο 2016)

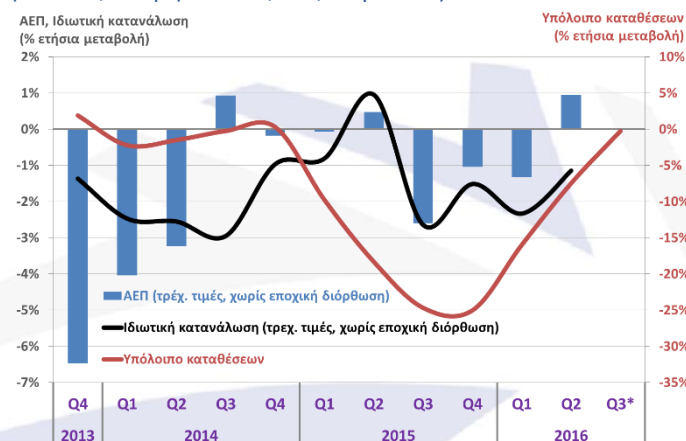
Διάγραμμα 8: Ιδιωτική κατανάλωση και % αποταμίευσης

(ΕΛΣΤΑΤ, Β' 3μηνο 2016)

Διάγραμμα 9: ΑΕΠ, Ιδιωτική κατανάλωση και καταθέσεις

(ΕΛΣΤΑΤ, Β' 3μηνο 2016, ΤτΕ, Αυγ. 2016)

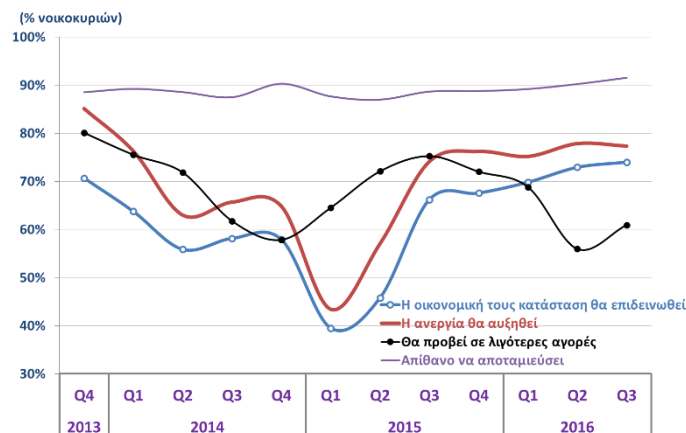

* Στοιχεία Ιουλ - Αυγ 2016

€206 εκατ. Αυτή η εικόνα είναι περισσότερο συμβατή με την επίπτωση, από τη μία, των αυξημένων συντελεστών και δυναμικά μιας επαναφοράς της συμμόρφωσης της αγοράς στο μέσο της τουριστικής περιόδου. Επίσης, σταδιακά εξαλείφεται η επίπτωση από τον εκτελωνισμό μεγάλων ποσοτήτων καπνών τον Ιούνιο, που στέρξε αντίστοιχα έσοδα από τους επόμενους μήνες του 2016 όταν συγκρίνονται με το 2015. Τα έσοδα από φόρο εισοδήματος ειδικά τον Αύγουστο 2016 κινήθηκαν €129 εκατ. κάτω των εσόδων του Αυγούστου 2015, ενώ όπως ήδη αναφέρθηκε η μεγάλη υστέρηση στους φόρους περιουσίας σε σχέση με το στόχο δεν συνοδεύεται σε υστέρηση σε σύγκριση με το 2015, καθώς και το 2015 τα έσοδα του ΕΝΦΙΑ άρχισαν να εισπράττονται ουσιαστικά από τον Οκτώβριο. Έτσι, συνολικά, συνεχίζει να υπάρχει ασάφεια ως προς το αν τελικά τα μέτρα αύξησης των φόρων θα οδηγήσουν στο αποτέλεσμα που προσδοκούσε ο νομοθέτης, ή αν οι αυξήσεις θα οδηγήσουν σε κόπωση της φοροδοτικής ικανότητας ειδικά σε ό,τι αφορά τους φόρους κατανάλωσης και εισοδήματος: συνολικά τα έσοδα από την αρχή του έτους έχουν μια αξιολογητή αύξηση, ενώ την ίδια ώρα που οι προαναφερόμενες συγκυριακές εξελίξεις (καθυστέρηση στη βεβαίωση του ΕΝΦΙΑ, κορύφωση εκτελωνισμού καπνών τον Ιούνιο) ενδέχεται να αποδυναμώνουν ειδικά τα έσοδα μετά τον Ιούνιο 2016. Τον Αύγουστο επιταχύνθηκε παραπέρα ο ρυθμός αύξησης των νέων ληξιπρόθεσμων, κυρίως φορολογικών, υποχρεώσεων νοικοκυριών και επιχειρήσεων προς τις αρχές καθώς σημείωσαν αύξηση €1,37 δις προσεγγίζοντας τα €9 δις από την αρχή του έτους. Πάντως, παραδοσιακά τον Αύγουστο καταγράφεται μια αύξηση στις ληξιπρόθεσμες οφειλές, και το σύνολο των νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών στο 8μηνο είναι συγκρίσιμο με το ύψος που είχαν αντίστοιχα το 2015 και χαμηλότερο σε σχέση με το ύψος που είχαν στο 8μηνο του 2014 (Διάγραμμα 13).

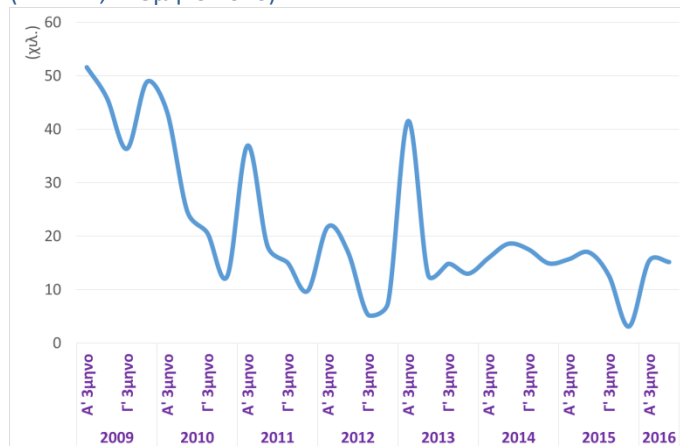
Χρηματοδότηση και καταθέσεις: Η αύξηση των καταθέσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών τον Αύγουστο σε €123,9 δις από €122,6 δις τον Ιούλιο (αύξηση €1,3 δις) αποτελεί τη μεγαλύτερη αύξηση που καταγράφηκε εντός του 2016, ξεπερνώντας την αύξηση των καταθέσεων του Ιουνίου 2016. Συνολικά, διαμορφώνεται έτσι η μεταβολή των καταθέσεων αυτών για την περίοδο του 8μήνου του 2016 σε αύξηση €518 εκατ. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των καταθέσεων των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων τον Αύγουστο, σε σχέση με τον Ιούλιο, κατά €928 εκατ., με τις καταθέσεις νοικοκυριών και μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων να αυξάνουν κατά €269 εκατ. και των κατοίκων εκτός ζώνης ευρώ κατά €174 εκατ. Η εξέλιξη αυτή είναι συμβατή με την κορύφωση της τουριστικής περιόδου αλλά και την επιτάχυνση του μνημονιακού προγράμματος πληρωμής οφειλών του κράτους σε επιχειρήσεις, ασφαλισμένους και συνταξιούχους του δημοσίου στους οποίους οφείλεται το εφάπαξ, που για το 8μηνο ανήλθαν σε €1,34 δις εμφανίζοντας αύξηση τον Αύγουστο κατά €372 εκατ. και για το δίμηνο Ιουλίου-Αυγούστου κατά €789 εκατ. Αξιοσημείωτη είναι και η μεταστροφή των ιδιωτών από καταθέσεις ταμειοτηρίου σε καταθέσεις προθεσμίας ύψους €300 εκατ. Την ίδια ώρα, η μείωση της πίστης τον Αύγουστο 2016 σε σχέση με τον Ιούλιο 2016 κατά €1,4 δις αναλύεται καταρχήν σε μείωση της πίστης κατά €1 δις προς επιχειρήσεις, η οποία με τη σειρά της αναλύεται παραπέρα σε μείωση κατά €532 εκατ. των χρηματοδοτικών υπολοίπων στις μεγάλες επιχειρήσεις και στη

Διάγραμμα 10: Προβλέψεις νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση, την ανεργία, τις αποταμιεύσεις και τις αγορές (EU-DG ECFIN, Αυγ. 2016)

* Γ' 3μηνο 2016: Στοιχεία Ιουλ - Αυγ 2016

Διάγραμμα 11: Εξέλιξη κενών θέσεων εργασίας (ΕΛΣΤΑΤ, Β' 3μηνο 2016)

Πίνακας 2: Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού. (Υπ. Οικ., Αυγ. 2016)

Στοιχεία Υπ. Οικονομικών	Ισολογισμός - Αύγουστος			
	2015	2016	% μεταβολή	€ εκατ. μεταβολή
€ εκατ.				
Έσοδα				
Φόροι	22.310	24.183	8,4%	1.873
Φόροι εισοδήματος	7.348	7.511	2,2%	163
Φόροι περιουσίας	1.083	1.180	9,0%	97
ΦΠΑ	8.768	9.824	12,0%	1.056
Φόροι κατανάλωσης	4.960	5.303	6,9%	343
Φόροι ΠΟΕ	1.738	1.862	7,1%	124
Δαπάνες				
Πρωτογενείς δαπάνες τ.π.	24.720	25.581	3,5%	861
Αποδοχές κεντρ. Διοίκησης & νοσοκομείων	7.996	7.802	-2,4%	-194
Συντάξεις δημ. υπαλλήλων	4.241	4.218	-0,5%	-23
Παλιές οφειλές νοσοκομείων & λουτές επιχειρήσεις	860	1.441	67,6%	581
Επιχορηγήσεις ΟΚΑ	7.349	7.341	-0,1%	-8
Έσοδα ΠΔΕ	2.067	2.067	0,0%	0
Δαπάνες ΠΔΕ	1.563	2.172	39,0%	609
Πρωτογενές αποτέλεσμα	3.586	3.698	3,1%	112

μείωση κατά €416 εκατ. αντίστοιχα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Σε ό,τι αφορά τα νοικοκυριά, το υπόλοιπο των στεγαστικών δανείων υποχώρησε κατά €313 εκατ. ενώ μικρότερες ήταν οι μειώσεις στο υπόλοιπο καταναλωτικών δανείων (μείωση κατά €32 εκατ.) και των δανείων σε ελεύθερους επαγγελματίες (μείωση €40 εκατ.).

Τιμές υλικών κατασκευής νέων κατοικιών: Πτώση -1,7% σημείωσε ο γενικός δείκτης τιμών υλικών κατασκευής νέων κτιρίων κατοικιών τον Αύγουστο του 2016, κυρίως λόγω των μειώσεων των τιμών στα καύσιμα μηχανημάτων (-3,7%), τα υλικά ύδρευσης, θέρμανσης και αποχέτευσης (-2,5%) και στο έτοιμο σκυρόδεμα (-2,2%).

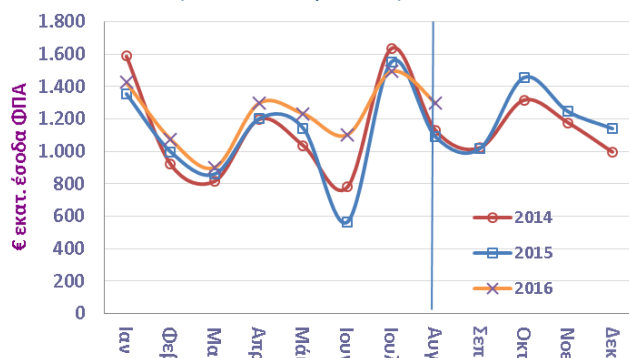
Έκθεση παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας WEF 2016-2017

Σε έναν κόσμο στον οποίο η χαμηλή ανάπτυξη και η αύξηση των ανισοτήτων (ενός όλο και μεγαλύτερου παγκόσμιου πληθυσμού προσθέτουμε) δημιουργεί σοβαρές προκλήσεις, μια μικρή ομάδα χωρών δημιουργεί το περιβάλλον εκείνο που θα επιτρέψει την αντιστάθμιση των προκλήσεων αυτών μέσω αξιοποίησης των ευκαιριών που προσφέρει η «τέταρτη βιομηχανική επανάσταση». Αυτή, βασίζεται σε ολοένα πιο σύνθετες σχέσεις ανάμεσα στην παραγωγή, πληροφορία και εξειδικευμένη γνώση. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία η υποχώρηση της Ελλάδας στην 86η θέση (από 138 χώρες) της έκθεσης του WEF για το 2016/17, από την 81η στην προηγούμενη έκθεση του 2015/2016, όσο το γεγονός ότι η Ελλάδα παραμένει διαχρονικά και σταθερά σε απογοητευτικά μεγάλη απόσταση από τις χώρες εκείνες που έχουν τις προϋποθέσεις να αδράξουν τις ευκαιρίες της εποχής μας, και όχι μόνο να εκτίθενται στους κινδύνους της. Επί της ουσίας, δεν έχει αλλάξει κάτι στην επίδοση που έχει η χώρα στους επιμέρους πυλώνες της έκθεσης, με εξαίρεση τη χειροτέρευση στο μακροοικονομικό περιβάλλον η οποία με τη σειρά της αντανάκλα κυρίως τις επιπτώσεις της επιβολής ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων και την υποβάθμιση του αξιόχρεου του Ελληνικού δημοσίου από τους οίκους αξιολόγησης (Διάγραμμα 14).

Σημειώνεται ότι η Ελλάδα εμφάνιζε σταθερή υποχώρηση στην κατάταξη του WEF GCI στα πρώτα χρόνια της κρίσης, υποχωρώντας από την 65η θέση το 2007-2008 στην 96η για το 2012-2013. Η επακόλουθη ανάκαμψη στη θέση 81 για τα έτη 2014-2015 & 2015-2016 διακόπηκε στη φετινή έκθεση 2016-2017, καθώς η χώρα υποχώρησε εκ νέου στην κατάταξη της έκθεσης. Είναι αξιοσημείωτο ότι στα χρόνια της κρίσης τη χώρα μας προσπέρασαν η Ρουμανία, η Αλβανία (φέτος) και η Βουλγαρία, ενώ η Κύπρος, παρόλο που υποχώρησε και αυτή στην κατάταξη λόγω των εξελίξεων που οδήγησαν σε ένταξη και έξοδο από το δικό της μνημόνιο, σταθερά διατήρησε καλύτερες επιδόσεις από τη χώρα μας.

Φέτος η υποχώρηση στην κατάταξη προέρχεται από την πρόοδο άλλων χωρών (Αλβανία, Τζαμάικα, Αρμενία, Ναμίμπια) που βελτίωσαν τις επιδόσεις τους και προσπέρασαν τη χώρα μας, παρά από κάποια σημαντική υποχώρηση των επιδόσεων της χώρας σε επιμέρους δείκτες της έκθεσης. Η μακροοικονομική κατάσταση της χώρας επιβαρύνεται πάντα κυρίως από τα δημοσιονομικά μεγέθη και τη (χαμηλή) αξιολόγηση του δημοσίου χρέους, με τις επιδόσεις στην ποιότητα των θεσμών να παραμένουν σταθερά χαμηλές.

Διάγραμμα 12: Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού – έσοδα από ΦΠΑ. (Υπ. Οικ., Αυγ. 2016)

Διάγραμμα 13: Ληξιπρόθεσμες οφειλές ιδιωτών προς το κράτος. (ΓΓΔΕ, Αυγ. 2016)

Διάγραμμα 14: Επιμέρους πυλώνες του GCI για την Ελλάδα. (WEF Global Competitiveness Index, 2016-2017. Υψηλότερος δείκτης = καλύτερη επίδοση)

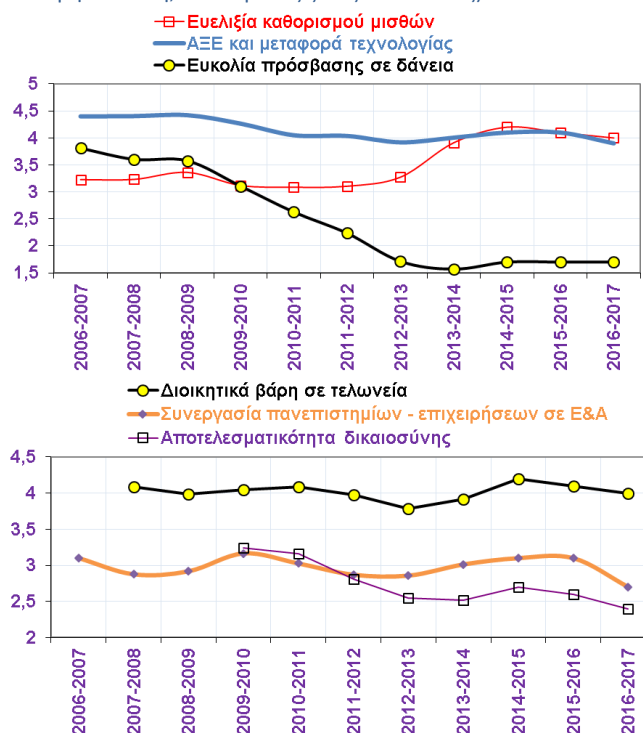

Σε ορισμένα πεδία στα οποία υπήρχε σταθερή πρόοδος τα τελευταία χρόνια, όπως οι υποδομές, η λειτουργία των τελωνείων, η ευελιξία των μισθών καθώς και ευκολία προσλήψεων & αποχωρήσεων, η συνεργασία πανεπιστημίων και επιχειρήσεων για Ε&Α, η προστασία επενδυτών και η δικαιοσύνη καταγράφεται μια μικρή αλλά σαφής υποχώρηση, την ώρα που η επίδοση σε ζητήματα που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων (όπως η πρόσβαση σε δάνεια ή η δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων από κεφαλαιαγορές και κεφάλαια υψηλού κινδύνου) παραμένει σταθερά σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα (Διάγραμμα 15), αποτυπώνοντας την έκταση και διαχρονική ένταση του προβλήματος χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα. Το ίδιο συμβαίνει και για ζητήματα όπως η δυνατότητα συγκράτησης του ταλέντου στη χώρα, την επίπτωση της φορολογίας στα κίνητρα για εργασία και τις ποιοτικές παραμέτρους του εκπαιδευτικού συστήματος. Από την άλλη, πρέπει να σημειωθεί, ότι καταγράφεται μικρή βελτίωση σε κρίσιμα θεσμικά ζητήματα, όπως η σπατάλη στις κρατικές δαπάνες, η διαφάνεια των κρατικών πολιτικών, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και η μεροληψία στις αποφάσεις κρατικών λειτουργιών. Ενώ οι πιο προβληματικοί παράγοντες για το επιχειρείν παραμένουν περίπου οι ίδιοι, με την πολιτική αστάθεια και τη φορολογία στην πρώτη θέση αφήνοντας πιο πίσω, σε σύγκριση με την προηγούμενη έκθεση, την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και την αναποτελεσματική κρατική γραφειοκρατία στην κατάταξη των μεγαλύτερων προβλημάτων (Διάγραμμα 16).

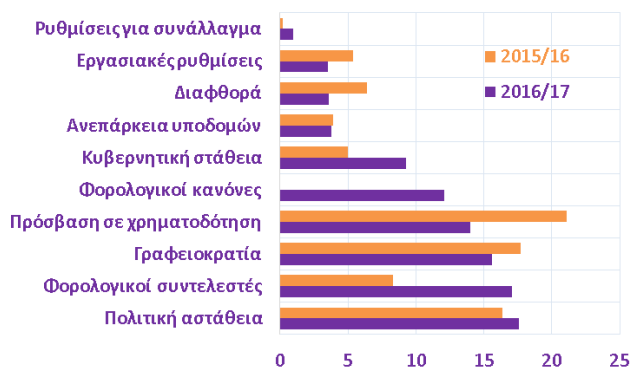
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει και η βελτίωση σε δείκτες όπως η αποτελεσματικότητα των διοικητικών συμβουλίων επιχειρήσεων, το εύρος των αλυσίδων αξίας, η δαπάνη και διάθεση των επιχειρήσεων να καινοτομήσουν και, παρά τη διακοπή της προόδου που υπήρχε τα προηγούμενα χρόνια σε θεσμικό επίπεδο για την αγορά εργασίας, η βελτίωση της σχέσης αμοιβής και παραγωγικότητας (Διάγραμμα 17).

Οι εξελίξεις αυτές, παρά το γεγονός ότι υπήρχαν σημαντικές αρνητικές εξελίξεις όπως η επιβολή ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων, μαζί με τη σταθερά καλή, ή έστω αξιοπρεπή, επίδοση της χώρας σε μια σειρά από επιμέρους πεδία, δείχνουν ότι η χώρα έχει δυνατότητες. Η αγορά μετασχηματίζεται και προσαρμόζεται, όπως είδαμε και από τους ισολογισμούς ([Δελτίο 15/9/2016](#)) και όπως επιβεβαιώνει η στροφή της επιχειρηματικότητας προς την έρευνα και καινοτομία. Επίσης, παρά την αυξανόμενη αδυναμία διακράτησης ταλέντου, που καταγράφεται και από την αυξημένη μετανάστευση στα χρόνια της κρίσης (Ενδεικτικά, [Δελτίο 11/6/2015](#)), και η οποία αποτυπώνεται και από την υποχώρηση της κατάταξης της χώρας στο δείκτη «διαθεσιμότητα επιστημόνων και μηχανικών» από την 6η θέση πέρυσι στη 10η θέση, η χώρα συνεχίζει να διατηρεί καταρτισμένο προσωπικό και μια υψηλής ποιότητας επιχειρηματική και ερευνητική κοινότητα (που όμως δεν συνεργάζονται στενά) καθώς και αξιοπρεπείς υποδομές. Αναδεικνύεται συνεπώς, περισσότερο από ποτέ, η ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας των ασκούμενων πολιτικών, μείωσης της αβεβαιότητας και αποκατάστασης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ώστε να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα της χώρας για την ανάπτυξη και αύξηση της ευημερίας όλης της κοινωνίας.

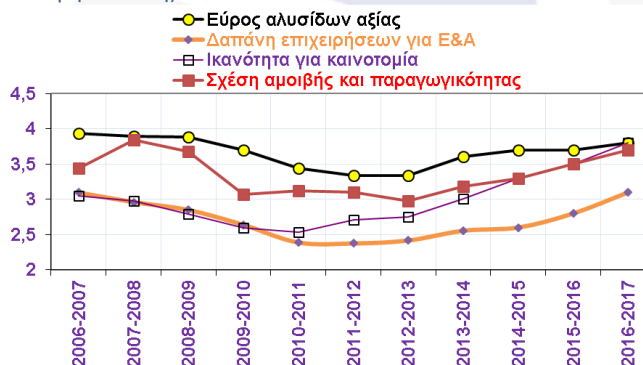
Διάγραμμα 15: Επιμέρους δείκτες του GCI για την Ελλάδα 2016-2017 με αποδυνάμωση επίδοσης Ελλάδας. (WEF Global Competitiveness Index, 2016-2017. Υψηλότερος δείκτης = καλύτερη επίδοση, ΑΞΕ: άμεσες ξένες επενδύσεις)

Διάγραμμα 16: Τα μεγαλύτερα εμπόδια στο επιχειρείν. (WEF Global Competitiveness Index, 2016-2017. Υψηλότερος βαθμός = μεγαλύτερο πρόβλημα)

Διάγραμμα 17: Επιμέρους δείκτες του GCI για την Ελλάδα 2016-2017 με ενδυνάμωση επίδοσης Ελλάδας. (WEF Global Competitiveness Index, 2016-2017. Υψηλότερος δείκτης = καλύτερη επίδοση)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

Ενεργητικό € 435 δισ. 72% συνόλου*	Ίδια κεφάλαια € 58 δισ. 44% συνόλου*	Πωλήσεις € 77 δισ. 46% συνόλου*	Προ φόρων κέρδη € 2,4 δισ. ** 44% κερδών***
Εργαζόμενοι 220.000	Μισθοί € 4,6 δισ.	Ασφαλ. εισφορές € 2 δισ.	Φόρος επί κερδών € 1,6 δισ.

* Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής.

Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenberg

B-1000 Bruxelles

M: +32 (0) 494 46 95 24

E: sevbrussels@proximus.be

Ακολουθήστε μας στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης: :

